

Warszawa, 21-10-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

WZF.0134.4.2024.SC

Pan

Tomasz Siemoniak

**Minister Spraw Wewnętrznych i
Administracji**

Koordynator Służb Specjalnych

Szanowny Panie Ministrze,

do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło pismo oficera Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (dalej: ABW). Zainteresowany wskazał na problem ustalania wysługi emerytalnej funkcjonariuszy ABW oraz Agencji Wywiadu (dalej: AW), którzy rozpoczęli pracę w zlikwidowanym w 2002 r. Urzędzie Ochrony Państwa (dalej: UOP). Likwidacja UOP będąca konsekwencją wejścia w życie ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (dalej: ustawa o ABW) niosła za sobą także realizację przepisu przejściowego określonego w art. 230 ust. 1 pkt 2. Zgodnie z nim szefowie ABW i AW, każdy w zakresie swojego działania, w terminie 14 dni od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, uwzględniając kwalifikacje zawodowe funkcjonariusza, jego przydatność do służby w ABW albo AW, a także wysokość posiadanych limitów zatrudnienia i środków budżetowych oraz planowaną strukturę organizacyjną informowali dotychczasowych funkcjonariuszy UOP o proponowanych warunkach służby albo o wypowiedzeniu stosunku służbowego. Na mocy tego przepisu w połowie 2002 r. wielu funkcjonariuszy znalazło się poza służbą, bez możliwości podjęcia pracy w nowo powołanych agencjach.

Wątpliwe konstytucyjnie regulacje stały się przedmiotem wniosku grupy posłów do Trybunału Konstytucyjnego (dalej: TK), który wyrokiem z 20 kwietnia 2004 r. orzekł o niezgodności art. 230 ust. 1 ustawy o ABW w zakresie, w jakim przewiduje na podstawie pkt 2 tego przepisu, możliwość wypowiedzenia funkcjonariuszowi stosunku służbowego¹ z art. 7 i 60 Konstytucji RP. Trybunał wskazał, że niekonstytucyjny przepis dawał przełożonym nadmierną swobodę w doborze pracowników, bowiem selekcja funkcjonariuszy jako element reorganizacji urzędu państwowego mogła być przeprowadzana w sposób arbitralny, w oparciu o nieweryfikowalne kryteria. Takie rozwiązania prawne, zdaniem TK, doprowadziły do naruszenia konstytucyjnej zasady praworządności oraz zasady równego dostępu do służby publicznej. Konsekwencją orzeczenia TK z dnia 20 kwietnia 2004 r. było przywrócenie byłych funkcjonariuszy UOP do służby w ABW i AW, które nastąpiło latem 2004 r. Przywrócenie do służby nie wiązało się jednak z uznaniem okresu między zwolnieniem (w 2002 r.) a podjęciem służby (w 2004 r.) tj. czasem pozostawania przez funkcjonariusza poza służbą na mocy niekonstytucyjnych przepisów, jako równorzędnego ze służbą w ABW albo AW.

Oznacza to, że byli funkcjonariusze UOP, których na mocy art. 230 ust. 1 pkt 2 ustawy o ABW w 2002 r. zwolniono ze służby z UOP (i nie podjęli oni służby w innych formacjach), znaleźli się, nie z własnej winy, w niekorzystnej sytuacji, chociażby pod względem ustalania wysługi emerytalnej w trybie godnie z art. 15 -15aa ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2024, poz. 1121ze zm.).

Zauważenia wymaga, iż przedstawiony problem był przedmiotem inicjatywy ustawodawczej podjętej przez Komisję Ustawodawczą Senatu VIII kadencji w 2012 r. (druk nr 39). W nakreślonych zmianach ustawy o ABW zaproponowano zawarcie stwierdzenia *expressis verbis*, iż okres od momentu zwolnienia ze służby w UOP do dnia 12 sierpnia 2004 r., czyli do zakreślonego wówczas terminu składania podań o ponowne przyjęcie do służby – uznać jako okres równorzędny ze służbą w ABW lub AW. Komisja Ustawodawcza w uzasadnieniu do projektu ustawy wskazywała wprost

¹ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2004, sygn. 45/02, OTK z 2004 r., Nr 4A, poz. 30.

na konieczność dostosowania regulacji prawnych do wyroku TK z dnia 20 kwietnia 2004 r. Do zmian ustawodawczych w tym zakresie jednak nie doszło.

W tym miejscu należy zauważyć, że w polskim ustawodawstwie znane są rozwiązania prawne dające funkcjonariuszom pozostającym poza służbą prawo uznania okresu pozostawania poza służbą za równorzędny ze służbą. Przykładem takiego rozwiązania jest treść art. 42 ust. 6 zd. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji² (dalej: ustawa o Policji), zgodnie z którym okresu pozostawania poza służbą, za który policjant nie otrzymał świadczenia, nie uważa się za przerwę w służbie w zakresie uprawnień uzależnionych od nieprzerwanego jej biegu. Komentowany przepis w swojej istocie odnosi się do szeroko określonego katalogu sytuacji w których doszło do uchylenia bądź stwierdzenia nieważności decyzji o zwolnieniu ze służby w Policji.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r., poz. 1264 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zbadanie przedstawionego problemu, w tym wskazanie czy do Koordynatora Służb Specjalnych wpływały dotychczas wnioski byłych funkcjonariuszy UOP, których dotyczy ww. problem i czy planowane są zmiany ustawodawcze uwzględniające jego rozwiązanie i dostosowanie przepisów prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2004 r.

Z wyrazami szacunku,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

² Dz. U. z 2024 poz. 145 t.j. ze zm.